

БЕЗБЕДНОСТ И ЗЛОУПОТРЕБА ПЛАТНИХ КАРТИЦА

UDK: 336.143(497.11)

Pregledni rad

Резиме

Ризици којима се банкарско пословање и платни промет изложило због профита, захтевале су измене законске регулативе на међународном и националном нивоу.

Неспорно је да би висина штете била много велика да се не примењује читав низ безбедносних процеса и заштитних мера у циљу онемогућавања и спречавања вршења кривичних дела којима се злоупотребљавају модерна средства безбедносног плаћања.

Кључне речи: безбедност, плаћање, систем.

Увод

Искуство говори да се криминалци воде идејом „најмањег ризика, а највећег профита“. Они се паралелно са развојем нових тржишта у области пословања платним картицама, врше мигрирање процеса злоупотреба истих. Спречавање вршења и ефикасно откривање и доказивање кривичних дела

⁶⁹ Војна академија у Београду, Р. Србија, e-mail: aleksandar.rajkovic.91@gmail.com ORCID [0000-0001-6137-3749](https://orcid.org/0000-0001-6137-3749)

која се врше у овој области, подразумева да припадници правосудних органа (Vukša, Milojević, 2024), криминалистичке и пореске полиције и других државних органа располажу одређеним знањем о:

- савременим средствима безбедносног плаћања и технологијама њиховог коришћења,
- технолошким, безбедносним и превентивним мерама којима се штити функционисање платног промета у овој области (Stevanovic, Mitrovic, Rajkovic, 2022),
- појавним облицима криминала у овој области,
- начину извршења кривичних дела у овој области,
- средствима за извршење ових кривичних дела,
- методици откривања и доказивања ових кривичних дела и
- профилу учинилаца кривичних дела у овој области.

Глобална распрострањеност платних картица, њиховог коришћења и лака доступност модерних технологија, учиниле су их изузетно атрактивним објектом напада криминалаца. На мети су нова и недовољно развијена тржишта, без довољно искуства и у којима не постоји систем за препознавање и спречавање злоупотреба (Dimitrijević, 2025). Такво тржиште је потенцијални лак плен за искусне криминалце и криминалне групе.

Убрзани развој картичарства донео је у Републику Србију и криминал злоупотреба платних

картица. На основу стања и кретања криминалитета у овој области, републику Србију је увелико ухватио талас овог облика криминала, и да смо га само делимично спремни дочекали (Kovačević, Đurović, 2014).

2. Најчешћи облици злоупотребе платних картица

Основни облици фалсификовања и злоупотреба платних картица су:

- злоупотреба украдених или утајених (изгубљених) платних картица,
- злоупотреба неуручених платних картица (Galjak, 2022),
- неовлашћена употреба туђе платне картице,
- прављење и коришћење лажних платних картица,
- прибављање података за прављење лажне платне картице,
- злоупотребе и преваре од стране акцептаната (трговаца),
- злоупотребе од стране корисника.

У случају нестанка или губитка картице, корисник је дужан да то одмах пријави центру издаваоца (Bank, 2021), а у случају крађе и полицији. Сву материјалну штету насталу због губитка или крађе картице у периоду до пријаве нестанка сноси корисник (Savić,

2022). Материјалну штету због губитка или крађе картице од дана пријаве се регулише према правилима интернационалног система платних картица (Stefanović, Vapa Tankosić, Mirjanić, 2025). Издаваоц се обавезује да ће по пријему информације о губитку или крађи, картицу огласити неважећом (Zekic, Brajković, 2022). Уколико корисник после пријаве нестанка пронађе картицу, не сме је користити већ је мора поништити и вратити издаваоцу (Сипек, Љутић, 2021). Имајући у виду све горе наведено и поред мера сигурности у свим фазама финансијске трансакције безготовинског плаћања платним картицама, злоупотребе су и даље веома честе и претња сигурности овој врсти банкарског пословања.⁷⁰

3. Процедуре и мере заштите

Трговац је обавезан да се приликом продаје робе и вршења услуга корисницима платних картица, придржава следеће основне процедуре и сигурносних мера (Milenković, Radosavljević, Vladislavljević, 2023). Трговац ће прегледати платну картицу корисника у циљу установљавања да ли је картива исправна на први поглед (одговарајући материјал, боја, штампа, име, датум важења, потпис). Трговац ће прегледати листу поништених картица која му је банка доставила са којом има закључен Уговор о прихватању картица (Димитријевић, 2025). Трговац ће обавестити банку у

⁷⁰ https://sr.wikipedia.org/sr/Zloupotreba_platnih_kartica

случају да не прими листу поништених картица. Трговац је јасно идентификован својим регистрационим бројем. Систем мора увек бити у могућности да провери број платне картице, лични идентификациони број (ПИН), број трансакције, и да аутомачки прими сигурносне мере. Трговац ће поштовати процедуру система који је приказан на екрану опреме система (Milenković, 2023), У случају да је у складу са Упутством за употребу за трговце, трговац ће затражити од корисника да примени свој пин на сигуран начин и обезбедиће посебан доказ извршења пин контроле.

Услови које сваки трговац мора да испоштује су:

- Трговац је обавезан да тражи ауторизацију од банке издаваоца,
- Трговац ће обезбедити потпис корисника на слику и такође ће се уверити да је потпис идентичан ономе на корисниковој картици,
- Трговац ће предати кориснику једну копију слика као доказ трансакције,
- Трговац ће одузети платну картицу када на то упућује систем или када о томе добије обавештење приликом захтева за ауторизацију од банке (Milanović, Gojkov, 2024) или ако је та картица на листи поништених картица и такође ће поништити сва плаћања која су извршена таквом картицом на истој локацији и у истом дану,

- Трговац ће доставити слипове банци у временским роковима како је то предвиђено упутством за употребу за трговца и чување у архиви информација и докумената која се захтевају Уговором закљученим између трговца и банке,
- Трговац мора да се придржава свих захтева из уговора за употребу за трговце као и других инструкција које прими од банке.

Све наведене мере сигурности се примењују на самом продајном месту како би се спречила злоупотреба картица, и све мере заштите су од једнаке важности.

Закључак

Са становишта злоупотреба платних картица, да би се број истих свео на минимум, потребно је деловати, како превентивно, тако и накнадно, санкционисањем наведених случајева, при чему би била од велике користи реформа пратећег законског оквира и већа ангажовање и боља сарадња са полицијом.

У Србији се полако становништво привикава на платне картице и из године у годину све је више њених корисника. Банке у нашој земљи могу само да се похвале порастом корисника платних картица из њихове понуде, што је веома добар показатељ.

Мада још увек имамо оних који су неповерљиви и који више воле готов новац, као и оних који поседују платну картицу али не користе све њене погодности.

Али као и за остале инструменте платног промета, тако и за платне картице је потребан одређени проток времена да би постале наша свакодневница, што се и дешава последњих година.

Оно што можемо да закључимо из читавог рада и истраживања које смо спровели, да је тренд коришћења картица све заступљенији и у државама које су мање развијене и чији је стандард мањи у односу на европске земље и САД, јер постоји неповерење које је настало у прошлости. Уколико се у потпуности искорени могућност злоупотребе картица (нпр. смарт картица која спада у најпоузданије), завлада тренд и временом се промени свест код људи (банка је поузданија од сламарице) може се рећи да ће за десет година картице у потпуности заменити готов новац.

Literatura

1. Bank, O.S. (nbs) N. (2021) Overview of data related to the provision of payment services and the issuance of electronic money for the second quarter of 2021. Belgrade.
2. Cipek, K. and Ljutic I. (2021): "The influence of digitalization on tax audit." Oditor, 37.
3. Dimitrijević D. (2025) Pristup Evropske unije upravljanju svemirskim saobraćajem, Evropsko zakonodavstvo. - Vol. 24, No. 92, p. 283–303.

4. Galjak, I. (2022) "Pravno uređenje inventarisanja u javnom sektoru. " *Revijaprava-javnog sektora* 2.1: 27-43.
5. Klincov, R., et al. (2022) "Understandings of economic laws in modern economic theory." *Akcionarstvo* 28.1: 99-113.
6. Kovačević, M., Đurović, M.S. (2014) *Law - theory and practice*. Novi Sad: University of the Academy of Economics in Novi Sad, Faculty of Economics and Engineering Management – FIMEK
7. Milanović, A., & Gojkov, D. (2024). *Država kao društveno-pravna tvorevina*. *Finansijski savetnik*, 29(1), 39-52.
8. Milenković, N. (2023) "Mogućnosti koriscenja aplikacija sa otvorenom licencom u razvoju programa." *ITB-informatika, tehnika, biznis* 1.1: 33-48.
9. Milenković, N., Radosavljević, M., & Vladislavljević, V. (2023). *Korišćenje aplikacija sa otvorenom licencom u razvoju programa poslovnog preduzeća*. *Održivi razvoj*, 5(2), 35-49.
<https://doi.org/10.5937/OdrRaz2302035M>
10. Savić, B. (2022) "Značaj integrisanog izveštavanja za funkcionisanje tržišta Kapitala." *Akcionarstvo* 28.1: 7-20.
11. Stefanović, D., Vapa Tankosić, J., & Mirjanić, B. (2025). *Spajanja i akvizicije u bankarskom sektoru Republike Srbije*. *Pravo - teorija i praksa*, 42(1), 37-54. <https://doi.org/10.5937/ptp2501037S>
12. Stevanovic, A, Mitrovic S, and Rajkovic A. (2022) "Application of information technologies and the internet in modern business." *Oditor*: 54.
13. Vukša, S., Milojević, I. (2024). *Održivost računovodstva kao informacionog sistema*. *Održivi*

- razvoj, 6(2), 23-33.
<https://doi.org/10.5937/OdrRaz2402023V>
14. Zekic, M, Brajković B. (2022) "Uloga finansijskog menadžmenta u preduzeću." *Finansijski savetnik* : 7.
15. Димитријевић Д. (2025) Европска свемирска агенција, Европско законодавство. - Vol. 24, No. 90-91, p. 223–245

Aleksandar Rajković

SECURITY AND MISUSE OF PAYMENT CARDS

Abstract

The risks to which banking and payment transactions were exposed for the sake of profit required changes in legislation at the international and national levels.

It is undeniable that the amount of damage would be much greater if a whole series of security processes and protective measures were not implemented to disable and prevent the commission of crimes that misuse modern means of secure payment.

Key words: security, payment, system.

Datum prijema (Date received): 05.08.2025.

Datum prihvatanja (Date accepted): 11.10.2025.